Caravaggio i inni mistrzowie

Arcydzieła z kolekcji Roberta Longhiego

10 listopada 2021–**10 lutego** 2022

Był nie tylko prekursorem baroku, ale także kimś, kto przestawił zwrotnicę rozwoju sztuki na tory wiodące ku nowoczesności. Po ponad czterech wiekach od owianej tajemnicą śmierci Michelangelo Merisi, lepiej znany pod przydomkiem Caravaggio, nie przestaje fascynować. Każda wizyta jego obrazów poza granicami Włoch to wielkiej rangi wydarzenie kulturalne w kraju gospodarzy. Tym razem dzieło mistrza zagości w Zamku Królewskim w Warszawie, a towarzyszyć mu będzie ponad czterdzieści płócien innych artystów z Włoch i Europy Północnej. Zapraszamy na wystawę *Caravaggio i inni mistrzowie. Arcydzieła z kolekcji Roberta Longhiego*.

Kontrowersyjny innowator

Choć sam nie był święty, skrzydła swojego talentu najpełniej rozwinął na gruncie sztuki sakralnej. Morderca, awanturnik, niepokorna dusza, ale nade wszystko geniusz pędzla, twórca jednych z najwspanialszych dzieł malarskich w dziejach. Swoimi obrazami tyleż zachwycał, co oburzał sobie współczesnych, odważnie wykraczając poza schematy formalne i naruszając obyczajowe tabu.

W drodze na szczyt odbijał się od dna, znał więc życie jak mało kto – zarówno jego blaski, jak i mroki. Być może dlatego tak lubił je zestawiać. Jego znakiem rozpoznawczym stał się charakterystyczny sposób operowania światłem i cieniem, oparty na ostrych kontrastach. Nie idealizował świata. Portretował nędzarzy, ludzi zniszczonych życiem, o pospolitych fizjonomiach. Jako modelki służyły mu prostytutki, które na płótnach wcielały się w role świętych. W swych artystycznych poszukiwaniach zapuszczał się na dziewicze terytoria, pociągając za sobą rzesze naśladowców i dostarczając natchnienia wielu wybitnym twórcom późniejszej daty.

Główne dzieło na wystawie

Dzieło Caravaggia, które będzie okazja podziwiać na wystawie w Zamku Królewskim w Warszawie, to *Chłopiec gryziony przez jaszczurkę*. Obraz datowany jest na lata 1596-1597, a więc reprezentuje rzymski, jeszcze młodzieńczy okres twórczości artysty. W tym czasie jego geniusz uwidacznia się już wyraźnie, ale styl znajduje się dopiero we wstępnej fazie krystalizacji.

Na płótnie widać młodego mężczyznę o dość androgynicznej aparycji. W momencie sięgania po owoce zostaje on ukąszony przez skrytego między nimi małego gada. Na twarzy chłopca maluje się niezwykła ekspresja bólu i zaskoczenia, a sama scena stwarza wiele możliwości symbolicznego odczytania. Najpowszechniejsze spośród nich odnoszą się do idei utraty niewinności, zderzenia młodzieńczej naiwności z twardą rzeczywistością, bolesnego uświadomienia sobie dwoistości świata, w którym przyjemność nieuchronnie okupiona jest cierpieniem.

Dzieła innych mistrzów

Oprócz obrazu Caravaggia, na wystawę złoży się ponad czterdzieści obrazów autorstwa innych mistrzów włoskich i północnoeuropejskich. Prace takich malarzy jak m.in. Lorenzo Lotto (przedstawienia świętych) czy Battista del Moro (*Judyta z głową Holofernesa*) pokażą, jak z przedstawianiem głębokiego światłocienia radzili sobie malarze starsi od Caravaggia.

Największą grupę spośród eksponowanych dzieł stanowić będą prace tzw. caravaggionistów – artystów, na których styl zasadniczy wpływ miały rozwiązania artystyczne wypracowane przez geniusza z Mediolanu. Podziwiać będzie można powstałe na przestrzeni niemal całego XVII stulecia płótna pochodzących z różnych ośrodków włoskich mistrzów, jak m.in. Domenico Fetti (*Pokutująca Maria Magdalena*), Carlo Saraceni (*Znalezienie Mojżesza przez córki faraona* i *Judyta z głową Holofernesa*), Giovanni Battista Caracciolo (*Złożenie do grobu*), Mattia Preti (*Zuzanna i starcy*) czy Filippo di Liagno (*Nocny biwak w blasku księżyca*).

Mniej liczny, ale równie interesujący pod względem artystycznym jest zespół malowideł autorstwa odwołujących się do stylu Caravaggia artystów z krajów leżących na północ od Alp – Francji i Holandii. W grupie tej znajdą się obrazy m.in. Valentina de Boulogne (*Zaparcie się św. Piotra*), Dircka van Baburena (*Pojmanie Chrystusa*), Matthiasa Stomera (dwie sceny z historią Tobiasza) i Gerrita van Honthorsta (*Czytający mnich*).

Spuścizna Roberta Longhiego

Prezentowane dzieła pochodzą z kolekcji zgromadzonej przez Roberta Longhiego (1890-1970), włoskiego historyka sztuki, autora fundamentalnych opracowań na temat twórczości Caravaggia i kuratora wystaw jej poświęconych, jednego z najwybitniejszych znawców tematu. Obecnie kolekcja jest własnością Fundacji Roberta Longhiego (Fondazione di Studi di Storia dell’Arte Roberto Longhi) z siedzibą we Florencji.

Współorganizatorem wystawy jest Civita Mostre e Musei – spółka działająca kreatywnie w sektorze kultury, od 30 lat będąca liderem w zakresie w promocji włoskiego dziedzictwa kulturowego, aktywna w wielu obszarach: od produkcji i organizacji wystaw przez usługi muzealne po projektowanie kultury.

Wystawie towarzyszył będzie naukowy katalog zawierający eseje i noty opracowane przez badaczy związanych z Fundacją Roberta Longhiego.

Kurator wystawy: **Maria Cristina Bandera**, Fundacja Roberta Longhiego (Fondazione di Studi di Storia dell’Arte Roberto Longhi)

Kuratorzy polskiej edycji wystawy: **dr Artur Badach**,**Zuzanna Potocka-Szawerdo**

Patronat Honorowy
Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
Andrzeja Dudy

Ministerstwo Kultury Dziedzictwa Narodowego i Sportu

50. rocznica odbudowy Zamku Królewskiego w Warszawie
Obchodzona pod auspicjami UNESCO

Fondazione di Studi di Storia dell'Arte Roberto Longhi

Mecenas

Partner Strategiczny Jubileuszu

Partnerzy Jubileuszu

Partnerzy Zamku Królewskiego

Patroni medialni

Source URL: *https://www.zamek-krolewski.pl/node/924*